

Tämä on rinnakkaistallenne.

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat *saattavat poiketa* alkuperäisestä julkaisusta.

Julkaisun tekijä(t): Paldanius, Mika

Julkaisun nimi: Tutkimus liikelaitostetun terveydenhuollon laboratorion ei-laskennallisista kustannustekijöistä vuosina 2002-2009: yhteenveto Jaana Hurrin laboratorion uudelleenorganisointiin liittyvistä julkaisuista vuosina 2013-2017

Julkaisuvuosi: 2017

Versio: Julkaistu versio

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Paldanius, M. (2017). Tutkimus liikelaitostetun terveydenhuollon laboratorion ei-laskennallisista kustannustekijöistä vuosina 2002-2009: yhteenveto Jaana Hurrin laboratorion uudelleenorganisointiin liittyvistä julkaisuista vuosina 2013-2017. *Bioanalyttikko*, (3), 24-25.

TUTKIMUS LIIKELAITOSTETUN TERVEYDENHUOLLON LABORATORION EI-LASKENNALLISISTA KUSTANNUS-TEKIJÖISTÄ VUOSINA 2002-2009

YHTEENVETO JAANA HURRIN LABORATORION UDELLEENORGANISOINTIIN LIITTYVISTÄ JULKAISUISTA VUOSINA 2013-2017

Jaana Hurrin väitöskirjan kolmessa eri osatutkimuksissa selvitetiin terveydenhuollon laboratorion kustannustekijöitä. Väitöskirja tarkastettiin vuonna 2016. Ensimmäisen osatyön keskeisiä löydöksiä olivat muutosprosesseista aiheutuvat ei-laskennalliset kustannukset, joiden osuudeksi arvioitiin noin neljäsosa kokonaiskustannuksista. Ensimmäinen osatyö oli tapaustutkimus kunnan laboratorion integroinnista liikelaitostoinnaksi. Uudelleenorganisointi-prosessin kustannuksia selvitettiin kokonaiskustannusten piilotekijänä. Liikelaitoslaboratorioon muodostuvat uudelleenjärjestämiseen liittyvät kustannukset olivat suuruudeltaan palvelujen tuottamisesta saatujen tulojen verran.

Toisessa osatyössä huomattiin, ettei liikelaitostaminen parantanut selkeästi kustannustehokkuutta laboratoriossa. Kokonais-

kustannuksista vain osa liittyi tuotantokustannuksiin. Ei-laskennallisten kustannusten määrä jäi todentamatta, koska niitä ei näkynyt kustannuslaskelmissa. Väitöskirjan kolmannessa osatyössä tutkittiin sairaanhoitopiirin sisäisten toimintayksiköiden sopimuksia, niiden määrää ja sopimuskustannuksia. Tutkimuksella osoitettiin se, että laboratoriossa sopimukset aiheuttivat merkittäviä lisäkustannuksia. Laboratorion kustannussäästöt itse toiminnasta johtuivat kustannusten kasvusta ja sillä oli vaikutus sopimus- ja yhteistyösuhteiden kehittämiseen.

Väitöskirjan yhteenvedossa todetaan, että laboratoriotoinnin liikelaitostaminen on hidas prosessi. Tutkimustulokset osoittivat, että uudelleenorganisoimisen ei-laskennalliset kustannukset olivat merkittävässä roolissa kokonaiskustannusten kasvussa.

Johtamiseen ja päätöksentekoon osallistuvien vastuuhenkilöiden on osattava huomioida vaikeasti määriteltävien ei-laskennallisten kustannusten merkitys organisaatiouudistuksessa. Väitöskirjatutkimuksessa löydettiin neljä syytä siihen, miksi ei-laskennalliset kustannukset jäivät vaille riittävää huomiota.

Kustannusten vaikea mitattavuus on yksi syy siihen, miksi niitä ei tarpeeksi selkeästi esitetty kustannuslaskelmissa. Toisena syynä on laboratoriotoinnin kompleksisuus ja ennakoimisen vaikeus jatkuvien muutosten ja teknologioiden kehitysten vuoksi. Organisaation johtohenkilöt eivät osanneet arvioida luotettavasti uudelleenorganisoimisen prosessien ei-laskennallisten kustannusten määrää, koska yksikön toiminnan muutoksia ei eritelty hankkeena tai huomioitu oma-

na erillisenä kustannuspaikkana (kolmas syy). Neljäntenä syynä tutkimuksessa todettiin se, että päätöksentekijät ja johtajat sekä sairaanhoitopiiri että laboratorio noudattivat ilman riittävää tietoa ja kokemusta valtakunnallisia suosituksia markkinaehtoisten toimintamallien käytössä.

Ei-laskennallisten kustannusten aiheuttajat tulee huomioida jo suunnitteluvaiheessa. Muutosprosessin oma kustannuspaikka lisää siihen liittyvien tekijöiden estimointia rahamääräisenä.

Operatiivisen johtamisen kannalta tieto ei-laskennallisista kustannuksista hyödyttää organisaation ja toiminnasta aiheutuvien kustannusten välisen yhteyden ja tiedon havaitsemista. Käytännön toiminnan ja ilmiöiden tutkimuksessa vertailututkimuksella saadaan tietoa erilaisten organisaatioiden ja organisaatorakenteiden välisistä yhteyksistä ja toimivuudesta. Tapaustutkimusten avulla saadaan merkittävää tietoa siitä, mitä todelliset tapahtumat ja esimerkiksi kokonaiskustannusten osatekijät tulevat ilmi organisaatiouudistuksissa. Tilastoaineisto, kyselyt ja haastattelut eivät välttämättä anna yksiselitteistä kuvaa tutkittavissa olevista ilmiöistä.

Oletus siitä, että palvelujen uudelleenorganisoinnit lisäävät palvelutuotantoon liittyvää vaikuttavuutta ja tehokkuutta eivät ole aina saaneet tukea yksiselitteisesti aikaisempien tutkimusten perusteella uudelleenorganisoinneissa. Edelleenkin tutkimustieto ja empiirinen näyttö ovat riittämättömiä erilaisten organisaatiomuotojen poliittisten tavoitteiden ja hyötyjen saavuttamisesta.

Tulevaisuudessa on tärkeää syventää tietoa uudistusten vaikutuksista, reformien toteutuksesta ja miettiä erilaisten organisaatiomuotojen ominaisuuksia sekä käytännön merkityksiä sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksia toteutettaessa.

Lähteet

1. Jaana Hurri. Institutionaalisis-talousteoreettinenvertailu uudelleenorganisoinnin kustannuksista: Väitöskirja 2016. Publications of the University of Eastern Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 120. Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, Kuopio 2016.
2. Jaana Hurri. Lectio praecursoria: Institutionaalisis-talousteoreettinenvertailu uudelleenorganisoinninkustannuksista. Tutkimus ei-laskennallisista kustannustekijöistä kunnallisessa ja liikelaitostetussa terveydenhuollon laboratoriossa 2002-2019. Hallinnon Tutkimus 36 (2), 137-140,2017
3. Jaana Hurri & Jari Vuori. Uudelleenorganisointiprosessin kustannukset kokonaiskustannusten piilotekijänä. Tapaustutkimus kunnan laboratoriopalvelujen integroinnista liikelaitoksen toiminnaksi. Kunnallistieteellinen aikakauskirja, 3, 2013, s. 279–295.
4. Jaana Hurri, Jari Vuori & Joyce Liddle. Managing the Hidden Costs of Organizing: A Study on Finnish Health Care Laboratories. Journal of Finance and Management in Public Services, Vol.13, No. 1, 2014.
5. Jaana Hurri, Jari Vuori, Joyce Liddle & Pauline Allen. The impact of quasi-markets on processes and factors affecting the costs of contracting, Policy Studies, 37:2, 2016, s. 178–196.